

HAAPAJÄRVEN KAUPUNKI

Tarkastuslautakunta

Kuvat Seija Ainassaari

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2014

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunta

- **Kaupungin oman ulkoisen valvonnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen**
- **Tarkastuslautakunnan toiminta**

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

- **Tavoitteiden asettaminen**
- **Kunnan taloudellinen asema ja sen kehittyminen**

Tarkastuslautakunnan arvio vuoden 2014 talousarvioon asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Tasapainottamisohjelma Tuloslaskelma Rahoitusosa Konsernitarkastelu

- **Hallintopalvelut**
Henkilöstötilinpäätös
Selännepalvelut
- **Sivistystoimi**
Hallinto
Perusopetus
Lukio
Vapaa-ajan koulutus, Jokilatvan opisto,
Kulttuuripalvelut
Ruokapalvelut
Kirjasto
Liikunta
- **Tekniset palvelut**
Hulevesimaksu
Yksityistiet
Liikenneväylät
- **Investoinnit**

Haapajärven kaupunginvaltuustolle

Haapajärven kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2014

Puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2014 arviointikertomus on valmistunut. Kaupungin taloudellinen tila on lähtenyt lievään nousuun. Kiitos positiivisen verotulojen, jotka ylittyivät hieman asetetuista tavoitteista. Kaupungin rahoituksen riittävyys ja vakavaraisuutta kuvaavan kuuden tunnusluvun raja-arvo ylittyy viiden tunnusluvun osalta. Kaupungin konsernien yhteisissä tavoitteissa velkamäärän pienentämisessä on onnistuttu suurimpien tytäryhtiöiden osalta.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmat ovat peruskorjaustarpeen kautta aiheuttaneet velkaantumisen kasvua sekä henkilöstön oireilua. Myös lakisääteiset muutokset esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudella ovat sopeuttamisohjelman lisäksi aiheuttaneet työtä ja tuskaa.

Talouden tasapainottaminen on kaupungin strategian mukainen yhteinen tavoite. Toimintavuoden aikana sopeuttamisohjelmalla on vaikutettu tulopohjan laajentumiseen ja toiminnan suhteuttamiseen taloudellisiin voimavaroihin. Näillä toimenpiteillä sekä menojen leikkauksilla olemme saaneet raskaassa lastissa olevan laivan keulan kääntymään kohti parempaa tulevaisuutta. Ennustettua paremman tuloksen muodostumiseen oli viime vuonna vaikutuksensa alhaisella korkotasolla sekä kaupungin sijoitusten hyvällä tuotolla. Myös kiinteistöveron korotus vaikutti positiivisesti talouden kohentumiseen.

On kannustettava viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä jatkamaan jo alkuunsaatuja ponnisteluja talouden tasapainottamiseksi.

*Reijo Puranen
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja*

1. Tarkastuslautakunta

Kaupungin oman ulkoisen valvonnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain 71 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainottamisen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan arviointitehtävä on osa kunnan ulkoista tarkastusta, jonka toisen osan muodostaa tilintarkastajan suorittama tilintarkastus.

Kuntalain 74 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kaupunginhallituksen lausunto.

Tarkastuslautakuntaan kuuluvat puheenjohtajana Reijo Puranen, varapuheenjohtajana Esko Isoniemi sekä jäsenenä Helvi Kekkonen, Anne Hannila, Jussi Peltokorpi ja Päivi Heikkilä. Heikkilälle kaupunginvaltuusto myönsi eron luottamustoimista 28.4.2014 alkaen. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 16.6.2014 tarkastuslautakunnan varsinaiseksi jäseneksi Päivi Heikkilän tilalle Ritva Kyllösen.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Reijo Puranen. Lautakunnan valmistelijana ja sihteerinä on toiminut toimistosihteeriksi Seija Ainassaari.

Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Marko Paasovaara 7.9.2014 saakka ja 8.9.2014 alkaen JHTT Elina Pesonen. Tilintarkastaja on raportoinut sopimuksen mukaisesti suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 75 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen.

Lisäksi tilintarkastajan kirjalliset salaiset raportit (JulkL 24 1. mom. 15 kohta) on toimitettu tiedoksi kaupunginjohtajalle ja talous- ja hallintojohtajalle.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Lautakunta on kokoontunut vuoteen 2014 kohdistuvaa arviointia varten 10 kertaa. Työnsä lautakunta on toteuttanut etukäteen laaditun työohjelman mukaisesti.

Lautakunta on tutustunut laaja-alaisesti kaupungin toimielinten toimintaan viranhaltijoiden esittelyjen, toimintaa ja taloutta koskevien raporttien ja toimielinten pöytäkirjojen avulla. Arviointi perustuu tarkastuslautakunnan saamiin tietoihin, kansalaispalautteeseen ja toimintakertomustietoihin.

Arviointikertomuksen laadintaprosessissa korostuu lautakunnan jäsenten rooli käsiteltävien asioiden ja niistä esitettävien arviointien osalta. Tällä on haluttu korostaa sitä, että vain lautakunnan jäsenet allekirjoittavat kertomuksen. Viranhaltijan vastuulla on lähinnä tarkastuslautakunnalle toimitettavien riittävien tietojen hankinta, joiden pohjalta lautakunta voi laatia arvionsa.

2. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteiden asettaminen

Kuntalain 65 §:ssä korostetaan tavoitteiden asettamista ja niiden seurannan merkitystä toiminnan ja talouden ohjauksessa sekä kytkemistä määrärahoihin ja tuloarvioihin. Valtuusto voi johtaa kuntaorganisaatiota vain asettamalla talousarvion teon yhteydessä realistiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla mitattavia, niiden tulee ilmaista palvelujen saatavuutta, niihin pitää pystyä vaikuttamaan ja niiden välillä tulee olla selkeä resurssiyhteys.

Talousarvion toteutumisvertailussa sekä raportointien yhteydessä tulee seurata myös toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

Kunnan taloudellinen asema ja sen kehittyminen

Haapajärven kaupungin tilinpäätös vuodelta 2014 on alijäämäinen – 263 971,65 €, joka talousarviossa oli ennakoitu ylijäämää 309 785 € ja talousarviomuutosten jälkeen alijäämää -805 250 €.

Talousarviossa ennakoitua heikompaan tulokseen vaikuttivat mm. seuraavat seikat

- Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toimintamenojen ylitykset tapahtuivat*
- mm. erikoissairaanhoidossa, kotihoidossa, laitos- ja asumispalveluissa, aikuissosiaalityössä sekä vammais- ja terapiapalveluissa. Selänteen ylitykset olivat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna yli 1 000 000 euroa ja talousarviomuutosten jälkeen 333 000 €.*

Alla olevassa taulukossa on esitetty vertailu kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain (15.2.2007) 9 §:ssä tarkoitettuihin rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavien kunnan talouden tunnuslukujen raja-arvoihin:

Tunnusluku	Raja-arvo	Haapajärvi 2012	Haapajärvi 2013	Haapajärvi alittuu/ylittyy 2014	
<i>Kunnan vuosikate ilman kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 13 §:n mukaista harkinnanvaraista rahoitusavustusta negatiivinen</i>	0	1377	-1608	1401	Ei
<i>Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti</i>	20,24	21,00	21,00	21,00	Kyllä
<i>Asukasta kohti laskettu kunnan lainamäärä ylittää kaikkien kuntien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla (raja-arvo 2012 tilinpäätöksien arvioihin)</i>	4 100	3712	4027	4358	Kyllä
<i>Kunnan taseessa on kertynyttä alijäämää</i>	0	+1534	-1411	-1675	Kyllä
<i>Kunnan omavaraisuusaste on alle 50 %</i>	50	43,1	38,3	39,4	Kyllä
<i>Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus on vähintään 50 %</i>	50	72,2	76,4	70,9	Kyllä

Kuten yllä olevasta taulukosta käy esille, Haapajärven kaupungilla rahoituksen riittävyys ja vakavaraisuutta kuvaavan kuuden tunnusluvun raja-arvo ylittyy viiden tunnusluvun osalta.

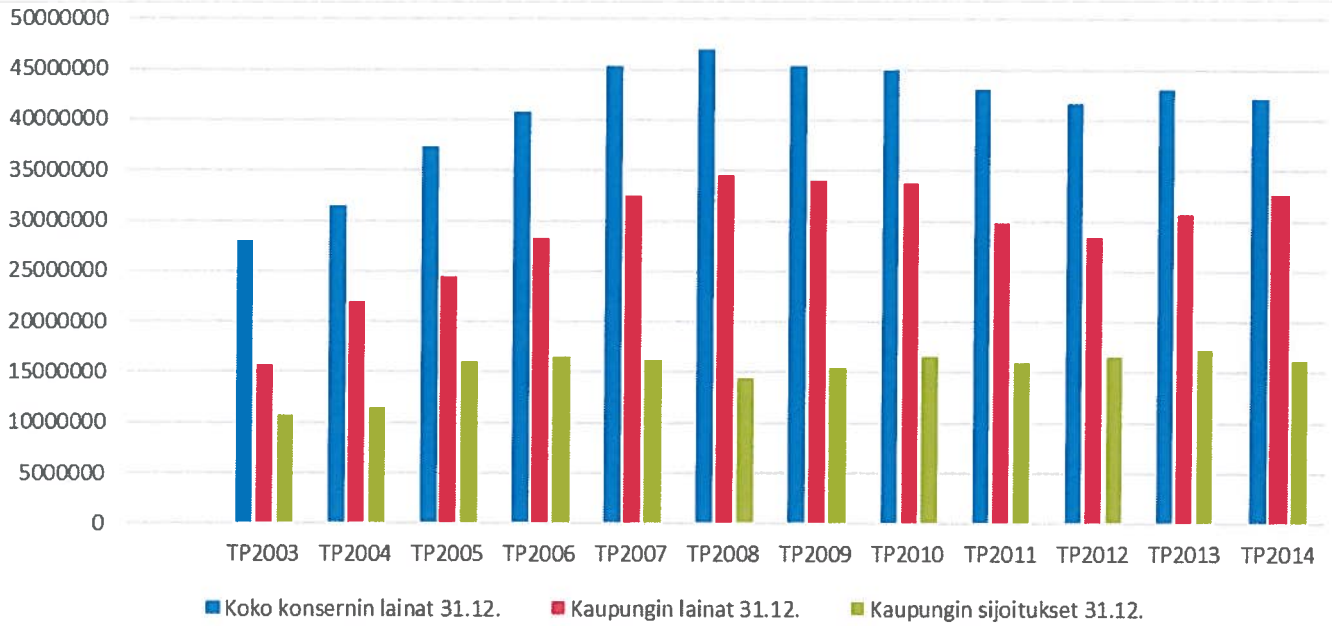
Haapajärven kaupungin lainakanta 31.12.2014 oli 32 647 585 €. Lainamäärä kasvoi vuoden aikana 1 994 821 €. Kaupungin lainaa asukasta kohti oli vuoden vaihteessa 4 358 €.

Konsernin lainakanta 31.12.2014 oli 42 151 326 €. Koko konsernissa lainamäärä väheni vuoden aikana 921 241 €. Konsernin lainat asukasta kohti vuoden vaihteessa oli 5 626 €.

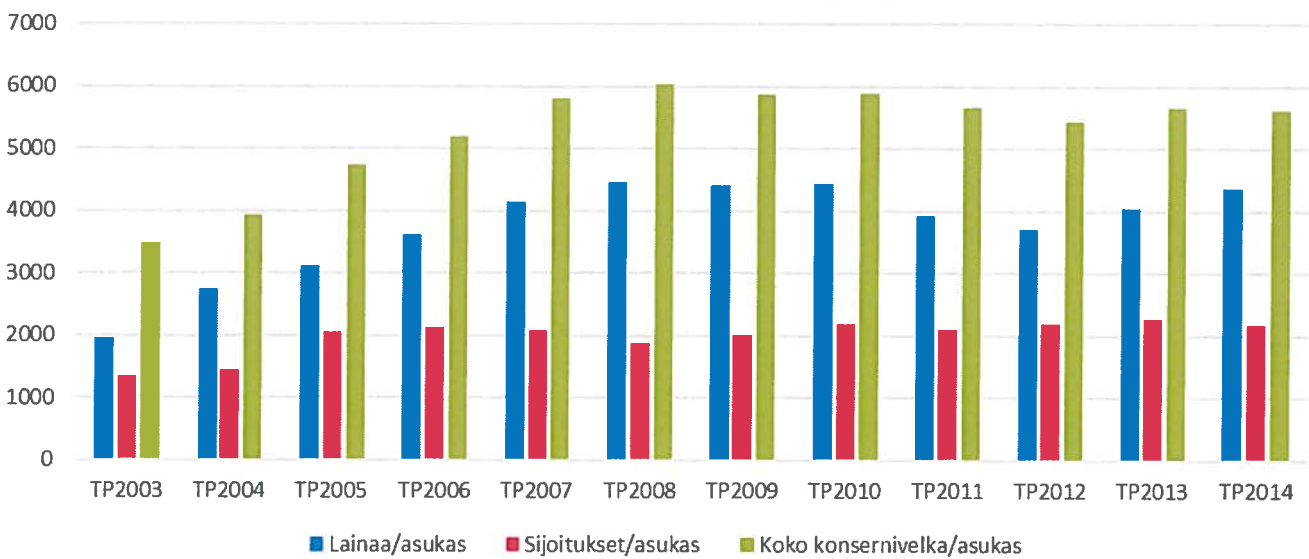
Haapajärven kaupungin sijoitusten arvo 31.12.2014 oli 16 206 628 €, joka on asukasta kohti 2 163 €.

Kun lainamäärästä asukasta kohti (4 358 €) vähennetään sijoitukset (2 163 €) velkamääräksi asukasta kohden jää 2 195 €.

Haapajärven kaupungin lainat ja sijoitukset

Kaupungin ja konsernien lainamäärät ja sijoitukset/asukas

Tarkastuslautakunnan arvio vuoden 2014 talousarvioon asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Tasapainottamisohjelma

31.1.2013 kattamatonta alijäämää on 1 410 937,67 €. Syyskuussa 2014 valtuusto hyväksyi uuden talousohjelman vuosille 2014-2017.

Kaupunginvaltuusto teki tasapainottamisohjelman mukaisen koulun lakkautuspäätöksen 10.11.2014.

Vuoden 2014 osalta tasapainottamisohjelma toteutui vain osittain. Tasapainottamisohjelmaa ei noudatettu mm. seuraavissa päätöksissä:

- eläinlääkärin taloa ei myyty
- vanhaa sairaalarakennusta ei myyty
- Selänteen toimintoja ei keskitetty laboratorion ja röntgenin osalta

Kumulatiivista alijäämää taseessa 31.12.2014 oli 1 674 909 euroa.

Tuloslaskelma

Verotulojen kertymä v. 2014 oli 22 443 844 €, joka budjetissa oli arvioitu 21 690 100 €:ksi (sis. ta-
muutokset) eli toteutuma oli 753 744 € suurempi.

Käyttötalous netto v. 2014 pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 3,3 % eli 1 548 816 €. Tilinpäätös ylittää budjetin 524 517 €. Vuoden 2013 tilinpäätös ylitti budjetin 2 135 873 €.

Toteutumisen vertailu 2013-2014

	Ylitys 2013	Tot. 2014	Ylitys 2014	Muutos ed. vuot	Kasvu% ed. vuot
Vaalit	0	1 039	-1 349	1 039	-
Tarkastustoimi	-4 772	-14 322	-6 086	-327	-2,23
Hallintopalvelut	1 723 534	-32 099 915	321 914	-1 657 509	-4,91
Sivistyspalvelut	253 204	-11 964 177	171 976	27 047	2,27
Tekniset palvelut	163 907	-674 707	38 062	83 012	14,03
Käyttötalous yhteensä	2 135 874	-4 475 208	524 517	-1 548 816	-3,35

Perinteisesti terveen kunnallistalouden merkinä on pidetty sitä että vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Vuosikate vuonna 2014 oli 1 400 638,48 € ja poistot oli 1 504 060,84 €.

Pysyvien vastaavien arvonalentumisia oli 502 073,60 €.

Rahoitusosa

Vuoden 2014 nettoinvestoinnit olivat 2 729 661 € ja lainakanta kasvoi 1 994 821 €. Vuoden 2013 nettoinvestoinnit olivat 1 110 724 € ja lainakanta väheni 2 280 846 €.

Konsernitarkastelu

Haapajärvi- konserniin kuuluu yhteensä 9 yhteisöä sekä 6 kuntayhtymää. Kaupunginjohtaja vastaa operatiivisesta johtamisesta ja seuraa omistajapolitiikan sekä konsernin tavoitteiden toteutumista.

Konsermien tavoitteena on konsernien koko velkamäärän pienentäminen. Tytäryhtiöiden toiminta esitellään luottamusmiehille maaliskuun loppuun mennessä. Yhtiöiden hallitusten valinnassa huomioidaan Kuntaliiton ohjeet. Yhtiöiden keskinäistä yhteistyötä hallinnossa ja muissa toiminnoissa kehitetään.

Konsernien yhteisissä tavoitteissa, velkamäärän pienentämisestä, on suurimpien tytäryhtiöiden osalta onnistuttu. Koko konsernin velkamäärä väheni n. 0.9 miljoonaa euroa. Osa konserneista esitteli toimintansa keväällä 2014.

Kiinteistö Oy Haapajärven Vuokratilojen käyttöasteen tavoite on yli 95 %, toteutui 93,4 %. Haapajärven Kehityskeskus Oy toiminnallinen tavoite on tarjota yrityksille toimitiloja. Hallitilojen vuokrausaste on n.70 %. Tavoitteena on myös käynnistää liikekeskushankkeen käynnistäminen. Toteutuminen jäi vuonna 2014 suunnitteluasteelle.

Hallintopalvelut

Kaupungin valtiolle maksamat työmarkkinatuen sakkomaksut:

2008	99 840,55
2009	105 823,30
2010	86 816,60
2011	97 734,00
2012	149 524,08
2013	163 713,87
2014	161 077,13

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että työmarkkinatuen sakkomaksu on vastikkeetonta rahaa valtiolle. Kaupungin omilla toiminnoilla sakkomaksua voidaan pienentää.

Henkilöstötilinpäätös

Kaupungin johtoryhmä on perustanut työryhmän miettimään keinoja henkilöstön jaksamisen ja työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua erilaisiin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin aktiviteetteihin mm. henkilöstön työhyvinvointipäivä sai positiivista palautetta.

Vuoteen 2013 verrattuna koko henkilökunnan sairauspoissaolot laskivat 659 päivällä.

Selännepalvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen talousarviomäärärahojen ylitykset olivat talousarvioon verrattuna yli 1,07 milj. euroa. Kasvun hillitsemiseksi on puututtava rakenteisiin ja muutoinkin tehostettava toimintaan kaikilla sektoreilla.

Sivistystoimi

Hallinto

Koulukuljetuskustannuksia lukuina ei edelleenkään löytynyt toimintakertomuksesta.

Perusopetus

Kouluverkkoa on tarkasteltu talouden tasapainotusohjelman mukaisesti.

Koulujen yhteinen painopistealue laadun kriteereiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen jatkui kevätlukukauden 2014. Kaikkien koulujen yhteisenä painopistealueena on lv. 2014-2015 tieto- ja viestintätekniikan kehittäminen.

Haapajärvi haki ja sai erityisavustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä opetusryhmien koon pienentämiseen lukuvuosille 2014-2015. Avustus käytettiin resurssiopettajien palkkaukseen. Perusopetus on mukana useissa muissakin hankkeissa ja verkostoissa.

Esi- ja perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Lukio

Lukioon hakeutui 2014 keväällä yhteyshaussa 73 ensisijaista hakijaa. Markkinointiin panostettiin ja työ tuotti tulosta.

Oppilasmäärän kasvu on vaikuttanut positiivisesti oppilaskohtaisiin kustannuksiin.

Vapaa-ajan koulutus, Jokilatvan opisto

Mittareiden mukaan Jokilatvan opiston Haapajärven osasto on tehostanut toimintaansa.

Jokilaaksojen musiikkiopisto ja Tanssiopisto Uusikuu toimivat itsenäisinä oppilaitoksina, joilla on oma hallinto ja rehtori. Tanssiopisto Uusikuu on vuodesta 2009 asti ostanut rehtoripalvelut Jokilatvan opistolta.

Kulttuuri

Kulttuuripalvelut on järjestänyt tapahtumia ja näyttelyitä ja tehnyt aktiivisesti yhteistyötä erilaisten yhteisöjen kanssa.

Tapahtumien osallistujia määrä jäi tavoitteesta mutta lisääntyi kuitenkin huomattavasti vuoteen 2013 verrattuna.

Ruokapalvelut

Kouluaterian hinta on arviointivuonna hieman noussut ollen nyt 2,48 €.

Tavoitteena on ollut pitkien sairauslomien vähentäminen. Toimenpiteistä huolimatta sairauslomia ei saatu vähänemään.

Kirjasto

Edelleenkin kirjaston lainamäärät sekä kirjastokäynnit ovat laskeneet niin kirjastosta kuin kirjastoautostakin. Kirjastotilojen ja -toimintojen nykyaikaistaminen voisi lisätä kirjaston käyttöä.

Liikunta

Liikuntatilat ja -paikat olivat v. 2014 tehokkaassa käytössä mm. Haapajärvellä järjestettyjen suurten tilaisuuksien vuoksi. Lisäksi Haagan kuntoradan yhteyteen valmistui uusi täysimittainen frisbeegolfrata.

Uimahallin käyttöaste laski johtuen lastenltaan sulkemisesta 2.4.2013. Lasten altaan sulkeminen on aiheuttanut vaikeuksia ja edelleen vaikeuttaa lasten uinninopetukseen.

Hiihtoladut pidettiin heikosta lumitilanteesta huolimatta hyvässä kunnossa.

Tekniset palvelut

Hulevesimaksu

Hulevesimaksutuloja on 72 560 € toteuma 79,8 % ja menoja 79 800 € toteuma 72,56 %.

Kaavoitus

Haapajärven kaupunginhallitus on päättänyt panna täytäntöön kaupunginvaltuuston hyväksymän keskustan osayleiskaavan 2035. Täytäntöönpanosta jäi pois kolme aluetta, joista on tehty valitus.

Yksityistiet

Yksityisteiden talviauraus tehtiin kevät kaudella edelleen kaupungin toimesta ja kaupunginvaroin. Valtuusto katsoi 28.4.2014, että aiemmat vastineet eivät enää riitä ja talviaurauksesta päätettiin lisäksi periä omavastuuosuus 50 euroa/talous, jota ei kuitenkaan loppuvuonna peritty vähälumisesta vuodesta johtuen.

Yksityisteitä Haapajärvellä on 290 km. Talousarviossa oli varattu 155,17 €/km/v, Tilinpäätös toteuma 123,36 €/km/v eli 89,71 %. Yksityistiemenot 35 773 €/vuosi.

Yksityistiemäärärahaa on arviointivuonna säästynyt 9 227 €.

Liikenneväylät

Kaupungin ylläpidettäviä katuja on 37 km. Talousarviossa oli varattu 4 801 €/km/v. Tilinpäätös toteutuma 4 538 €/km/v eli 94,52 %. Liikenneväylämenot 167 916 €/vuosi.

Investoinnit

Investoinnit toteutuivat pääosin valtuuston päätösten mukaisesti. Määrärahoissa tuli joitain ylityksiä mm. uimahallin peruskorjauksen asiantuntija ja suunnittelukustannuksiin ylitystä tuli yli 41 000 euroa. Kokonaisuutena investoinnit toteutuivat määrärahan puitteissa.

Haapajärvellä 4.6.2015

Haapajärven kaupungin tarkastuslautakunta

Reijo Puranen
Puheenjohtaja

Esko Isoniemi
Varapuheenjohtaja

Jussi Peltokorpi
Jäsen

Anne Hannila
Jäsen

Ritva Kyllönen
Jäsen

Saija Isoniemi
Varajäsen